

FRÖLISTA 2018

Årets frölista är här!

Föreningens målsättning är att främja odling och användning av växter som är till nytta och nöje för människor och djur i harmoni med naturen och verka för en god totalmiljö. I linje med denna målsättning erbjuder vi många sorters fröer som våra medlemmar skördat i sina odlingar. Svenska Örtasällskapet kan inte garantera grobarhet eller att samtliga fröer stämmer överens med uppgifterna på påsen. Däremot garanteras att vi gjort vårt yttersta - så långt vår kunskap räcker - för att det ska bli rätt. Markering för giftighet är kanske inte konsekvent. Även om en växt inte har giftmarkering kan den vara olämplig att äta eller handha.

Lista med svenska namn först (utan beskrivningar) finns vår webbsida www.ortasallskapet.se. På webbsidan finns också lite extra information omkring fröerna. Om du inte vill eller kan gå in på webbsidan, kontakta Lisbeth Flising så skickar hon dig den lista du vill ha.

Ett hjärtligt tack från ordförande!

Frölistan är en värdefull kunskapsbank för alla oss medlemmar, vare sig vi köper fröer eller inte. Spara listorna även när de blivit gamla i den meningen att fröerna är slut eller gamla! Vår lista är mycket mer än en lista, kanske skulle man kalla den frökatalog. Vi som arbetar med fröerna och listan är Maria Engwall Berg och Lisbeth Flising.

Det är många arter och sorter, som skall sorteras och packas och så skall det skrivas text till varje art och sort. Det är hemma hos mig som fröerna finns, våra frödonatorer skickar dem till mig, beställningarna skickas till mig och jag packar och skickar iväg fröerna.

Jag vill tacka alla inblandade: Frödonatorerna för utan er blir det ingen lista. Maria får listor från olika håll, mer eller mindre kompletta och svårförståeliga och hon lyckas reda ut och hålla ordning på allt och skicka en färdig lista till mig och redaktören. Björn Flising redigerar listan och ser till att den ser bra ut och får plats på de 24 sidor vi har till förfogande. Maria och Björn gör ett stort arbete!

Än en gång TACK till er alla
Lisbeth Flising

Ett varmt tack till årets frödonatorer. Utan er – ingen lista!

Pris per portion 15 kr om inget annat anges i listan.

Porto tillkommer. Inbetalningskort bifogas i försändelsen. Mängden frö per portion och sort varierar efter tillgången på frö. Hösten var regnig och besvärlig på många håll och det har påverkat mängden frö och kanske också grobarhet. Jag har försökt packa påsarna så att så många som möjligt får chans att själva odla.

Vi har tyvärr måst höja priset, bl.a har vi övergått till papperspåsar av miljöskäl, de är lite dyrare. Vi reserverar oss för slutförsäljning.

A – annuell, ettårig **B – bienn, tvåårig** **P – perenn, flerårig**

Abelmóschus mánihot **solokra**

P men odlas ofta som ettårig A. Tropiska - subtropiska Asien. Ca 2 m hög växt med stammar täckta av korta borst. Bladen har 3-7 flikar och kan bli upp till 45 cm breda. Blommorna är vita till gula, rödlila i mitten, växer ensamma eller i vippor. Frukten blir ca 8 cm lång och är lite hårig. Trivs i välgödslad, väl-dränerad jord, skyddat läge direkt i solen och mycket vatten. Blötlägg fröna 1 dygn före sådd. Så inomhus jan-maj eller aug-dec, täck med plast med lufthål. Groningstid 15-30 dagar.

Ácer tatáricum ssp. gínnala **ginnalalönn**

P NÖ Asien, NV USA. Vacker och användbar lönn även i mindre trädgårdar. Orange till röd höstfärg. 5-6 m hög. Riklig frösättning, men ingen besvärande självsådd. Zon 5.

Achilléa grandifólia **skuggröllika**

P 70 - 100 cm hög röllika med vita blommor som blommor i juni - juli. Sol till halvskugga. Zon 5.

Acmélla olerácea **parakrasse, tandvärksplanta**

P Sydamerika och tropiska Afrika. Odlas här som ettårig. 20 cm hög. Utbrett växtsätt, gula blommor med brunt öga i juli-september. Trivs i näringsrik, väl-dränerad jord. Medicinalväxt. Använd inom naturmedicin, i ekologiska hudvårdsprodukter. Att tugga bladen lär motverka tandvärk. Blad och blommor används som krydda med säregen smak. Förodling mars-april, såddup 0,5 cm. Förkultivering mars-april. Så glest på fuktad såjord. Ställ i rumstemperatur.

Aconítum 'Ivorine' **elfenbensstormhatt**

P Meterhög perenn, vita blommor i juli - augusti. Självsådd kan förekomma. Mycket hårdig och egentligen en nordisk stormhatt (*A. septentrionále med blåa blommor*). Sås jan-mars, okt-nov, täcks med perlit. Groningstid 1-3 mån. Zon 8. **Giftig**.

Aconítum napéllus **stormhatt**

P Alperna, Pyrenéerna. 60 cm hög, styvt upprättväxande, glatt mörkgrön ört med blå blommor i juli - augusti. Lättodlad och hårdig långt norrut. Sol - halvskugga. Medicinalväxt, **mycket giftig**, men lockar inte till förtäring. Uppskattad rabattväxt.

Aegopódium podagrária **kirskål**

P Ett mycket användbart och svårutrotat ogräs som kan användas till sallad, soppa, pesto och gratänger.

Agástache foeniculum **anisisop**

P Nordamerika. Sol, 80 cm, violetta blommor, juni - augusti. Krydd- och medicinalväxt, även kosmetika, eteriska oljor. Utsökt doft av anis.

Agástache rugósa 'Alabaster' **koreansk anisisop, vit**

B - P Östasiens milda områden. Bladen är lansettlika till äggrunda, tandade, blomman är vit och nektarstinn. Blommar juli - oktober. Svagt hårdig, spara frö över vintern. Utmärkt teört. Krydd- och medicinalväxt. Bi- och fjärilsväxt. Sås i febr-sept, Groningstid 1-3 månader.

Álcea kúrdica 'Alba' **kurdisk stockros, vit**

P SÖ Turkiet, N Irak, V o NV Iran. Vita blommor och djupt inskurna, femflikade blad.

Álcea rósea **flerårig stockros, gul**

A - P, oftast **B** Turkiet, Asien. Många namnsorter. Höjd 60 cm - drygt 2 m. Gul är troligen inkorsning med *A. ficifólia*. Lättodlad i sol - halvskugga och väl-dränerat. Medicinalväxt. Sås i jan-mars. Groningstid 1-6 mån. Kan också sås i krukor i början av sommaren.

Álcea rósea **stockros från Gori i Georgien, gul, enkel**

Álcea rósea **stockros, rosa, enkel**

Alchemílla móllis **jättedaggkåpa**

P Karpaterna-Kaukasus. Mycket långlivad där den trivs. 40 cm hög. Handflikiga blad och gulgröna, skira blommor i flocklika knippen. Kan växa i både sol och skugga utom i de mörkaste hörnen. Den har ett grunt rotsystem, som gör att den inte konkurrerar med andra växters rötter. Sås i jan-maj, sept-nov, ljusgroende. Groningstid 1-3 mån. Zon 5.

Alliária petioláta **löktrav**

B 1 m hög ört med upprätt, mångbladig och vanligen oögrädd stjälk. Bladen och de gröna fröskidorna har doft och smak av vitlök och kan användas som krydda i sallader, soppor, såser och gratänger.

Allium afluense
kirgislök

P Ca 80 cm hög med lila blommor från juni.
Avskräcker sork.

Allium carinatum
rosenlök

P C o S Europa. Upp till 50 cm hög. Liknar till växtsättet gräslök. Bladen är smala, nästan platta med lång bladslida. Den bildar blomställningar med både bulbiller och långskaftade, vackra, hängande röda blommor i juli. Både blad och de små lökarna kan användas på samma sätt som gräslök, men är nog bäst som vacker perenn på torra platser. "Fröerna" i vår lista är bulbiller från blomställningarna. Sås i februari. Groningstid 1-2 veckor.

Allium cepa
luftlök, luftlökgruppen

P Kulturursprung. *Á. cepa x fistulosum*. Producerar bulbiller i blomställningarna. Köksväxt.

Allium fistulosum
piplök (japansk purjolök)

P Kryddväxt och grönsak. 60-90 cm. År 2 gröngrå blommor tidigt på sommaren, ofta ersatta med bulbiller. Delas år 3 på våren. Sås inomhus jan-maj. Täck med tunt lager grus eller perlit. Om den inte grott inom en månad, placera sådden i kylskåp ca en månad. Därefter utomhus i skuggläge. Groningstid 1-3 mån. Zon 6.

Allium giganteum
jättelök

P Centralasien. En imponerande prydnadslök som blir 150 cm hög. Också fin som snittblomma. Långa blad runt en kraftig, rund stjälk. Trivs i väl-dränerad, lätt sandblandad jord i soliga lägen.

Allium sativum 'Ävrö'
vitlök

Svensk sort som ska ha hittats förvildad i skärgården. "Frön" är bulbiller.

Allium sativum var ophioscorodon
ormlök

Afghanistan, Tadzjikistan och Uzbekistan. En typ av vitlök, mycket lättodlad, trivs på lerjord. Ca 150 cm hög, hör till den grupp av vitlök, som bildar groddknoppar (bulbiller), som ser ut som blomknoppar i toppen av växten. Det är dock löken under jord man använder i matlagning och även till utsäde. Vill ha soligt läge. Skörd i augusti, håller sig till efterföljande säsong, om man förvarar den vid ca 7-8 grader.

Allium schoenoprasum
gräslök

P Kryddväxt och grönsak. 30 cm. Runda blomställningar med lila blommor hela sommaren. Som örtmedicin: stimulerar aptiten och främjar matsmältningen. Direktsås i näringsrik och ogräsfri jord.

Allium schoenoprasum 'Alba'
gräslök, vit

Allium scorodoprasum
kajp, skogslök

P Troligt ursprung Europa. Kryddväxt och grönsak. 40 - 100 cm, blommor och bulbiller mörkt rödvioletta, juli-augusti.

Althaea officinalis
läkemalva

P Europa, Ö Asien, Palestina, Tunisien, Algeriet. 60-130 cm hög. Stjälk upprätt, sammetsluden. Rosa blommor i bladvecken juli-september. Odlas i full sol på fuktig, måttligt näringsrik jord. Medicinalväxt. Dekokt på roten mot hosta. Härdig långt norrut. Sås jan-mars, sept-nov. Groningstid 1-3 mån.

Amaranthus cruentus 'Hopi red dye'
räsvans, blodamarant, burgunderfärgad

A Kulturursprung i S Mexico och Guatemala. 1-1.5 m hög ört, upprättväxande. Blad ovala till lansettformade, 3-15 cm långa. Flera decimeter långa cylinderformade, 5-15 mm tjocka blomställningar (räsvansar) i något växlande röd färg. Även odlad som bladgrönsak. Mycket dekorativ och lättodlad. Utvecklas bäst på solig varm växtplats.

Anemone sylvestris
tovsippa

P 30 cm hög vildanemon med femflikade blad och vita, 4-5 cm stora, nickande blommor i maj-juli. Hela plantan är tätt hårig. Vid basen av stjälken sitter tre till sex övervintrande rosettblad som också de är handflikiga med tre till fem flikar. Trivs i sol på torra och steniga ställen, i skogar och backar på kalkrik jord. Förkultiveras inomhus i februari-mars eller sås utomhus i maj-september. Fröerna täcks med ett tunt lager perlit. Grotid 1-6 månader. Zon 7.

Angélica archangélica
kvanne, fjällkvanne

B - P 1-3 m hög. Stjälken är upptill oftast kal. Blad med grovsågade småblad med nedlöpande bas. Första året bara blad vid marken, andra året blommor. Blomflockarna är klotformiga och grönaktiga och blommor mellan juli-aug. Grönsak och medicinalväxt. Höstsådd, stratifiera vid vårsådd.

Annóna cherimóla
kirimoja - cherimoya

P Ecuador, Peru. Ett mindre träd, städsegrönt med upp till 15 cm stora, mer eller mindre håriga blad. Gulbruna, doftande cirka 2 cm vida blommor. Frukstörlek som äpple eller stor apelsin, välsmakande. Frön är svarta eller bruna, **giftiga** men lockar ej till förtäring. Mjöl av frön kan blandas med fett till salva mot löss och andra insekter. Så i kruka, håll jorden jämnt fuktig, täck med plastpåse. Duscha jordytan vid behov. Omskola när plantan fått 4-5 små blad. Ljus plats, men undvik stark sol. Duscha bladen ofta för hög fuktighet. Gärna rymlig ytterkruka med lecakulor i botten.

Anthéricum ramósum
liten sandlilja

P Europa, kaukasus. Blommar under sommaren med vita stjärnformade blommor på höga grenade blomställningar. De gräslika bladen bildar tuvor. Jorden bör vara väldränerad. Sol till lätt skugga. Liten sandlilja är en art i familjen Sparrisväxter. I Sverige finns arten endast i nordöstra Skåne, på Öland och Gotland.

Antirrhinum május 'Tom Thumb'
lejongap, mix gul, rosaröd, vit

A SV Europa - Sicilien, NV Afrika.

Aquilégia vulgáris
akleja

P V C S Europa, N Afrika, Madeira, Kanarieöarna. 30 - 80 cm hög ört, uppräta stjälkar, blommor hängande, 3 - 4 cm långa enkla - fyllda, blå - purpur, röda, rosa eller vita, ibland utan nektarbildande sporrar. Fem uppräta baljkapslar med svarta, glansiga frön. Hybridiseringsbenägna, variabel. Vackra, lättodlade, härdiga "torpväxter". **Giftiga** och kalkgynnande. Sås jan-mars, sept-nov. Groningstid 1-3 mån.

Aquilégia vulgáris
akleja, blå

Aquilégia vulgáris
akleja, rosa

Aquilégia vulgáris
akleja, mix

Arisaéma flávum
liten kobrakalla

P 30-40 cm hög. Blommar i maj-juni. Gult hölster. Röda bär. **Giftig**. Använd handskar vid hantering av frön.

Aristolóchia clematítis
hålrot

P Syd- och Mellaneuropa, N Turkiet och Kaukasus. 70 cm hög. Nästan helt kal, gulgrön ört med något vedartad jordstam. Stjälkarna är veka och sparsamt greniga. Bladen sitter strödda, har långa bladskaft och rundat hjärtlik bladskiva. Blommar juli-augusti med 2-3 cm långa, gula blommor i grupper i bladvecken. Frukten är en hängande och ca 3 cm lång, päronformad kapsel. Sällsynt, förekommer bara i Skåne. Sås inomhus i jan-mars eller sept-nov täck med tunt lager grus eller perlit. Efter en månad i kylskåp, placera utomhus i skuggläge. Groningstid 1-3 mån. Zon 4. **Giftig**, innehåller cancerframkallande ämne.

Árum cylindráceum
munkhätta

P C och S Europa. 20-30 cm hög ört med löklik jordstam, pillika blad och en på stängeln terminal blomkolv omgiven av ett gulgrönt hölster. **Giftig**.

Astrántia májor
stjärnflocka, rosa

P Europa utom Norden och brittiska öarna. 50-80 cm hög ört, blad djupt handflikiga med 3 - 7 lober. Huvudlika, täta flockar med nästan vita svepeblad och små blommor i juni - augusti, flockarna med framträdande svepeblad ser ut som blommor! Bisexuella blommor, men hanfunktionen blir färdig i slutet av blomningssäsongen. Medicinalväxt. Lättodlad, trivs bra i halvskugga. Bra snittblommor. Sås jan-maj, sept-nov. Groningstid 2-15 mån.

Basélla rúbra
malabarspenat

A Värmeälskande lian. Glänsande mörkgröna blad och vinröda stjälkar och nerver. Rosa blommor. Slingrar sig upp till 2-3 meter i växthuset eller mot en varm södervägg. Det är de stora köttiga bladen, de unga stjälkarna och toppskotten som används, dock sällan råa. Förgros inomhus. Behöver stöd. Sås febr-april Groningstid 10-30 dagar.

Bérberis dolichobótrys
berberis

P N Kina. Drygt meterhög buske med ovanlig färg på bladen. Trivs i sol till halvskugga. Stratifiera fröna eller så på hösten.

***Bérberis thunbergii* 'Green Carpet'**
häckberberis

P Japan. 2 - 3 m hög bladfallande buske. Gröna blad, om hösten i gult, orange och rött. Bladen är helbräddade, 1 - 3.5 cm långa. Blommar rikligt i juni med gula doftande blommor i korta klasar med 2 - 5 blommor. Lysande röda sura bär, C-vitaminrik mat för fåglar. Lättodlad, tål inte uttorkning, vattensjuk växtplats eller skugga. Skjuter inte rotskott. Variabel. Frisk och hårdig till zon VI.

***Bérberis thunbergii* 'Green Pillar'**
häckberberis

***Bérberis thunbergii* 'Red Pillar'**
häckberberis

Borágo officinális
gurkört, blå

A V Medelhavsområdet, tillfälligt förvildad annuell, men ofta fröspridd i trädgårdar i Norden och ännu mer frekvent söderut i Europa. 20 - 50 cm, tätt hårig. Blå blommor i juni - augusti, gurkliknande lukt och smak. Grönsak, krydd- och biört, samt som prydnadsväxt. Innehåller GLA (gammalinolensyra). Kan ha inslag med vita blommor. Sås direkt på friland när jorden reder sig, april-juni. Groningstid 5-15 dagar. Självsår sig lätt.

Borágo officinális
gurkört, vit

Brássica olerácea
daggkål

A Alboglabra-Gruppen, kallas också asiatisk eller kinesisk broccoli. På engelska heter den chinese kale. Kål med vitaminrika blad. Lättodlad. Så på friland eller förgro.

Bryónia álba
svart hundrova

P C Ö S Europa, SV Asien. **Giftig** klättrande ört med ogrenade klängen och rovlik rot. Ej att förväxla med kålväxter, den är en Cucurbitácea, dvs samma familj som gurkor, pumpor etc. Artepitetet syftar på blommornas färg och det svenska namnet på bärens. Bären är **giftiga**. 2-4 m hög, stora handflikiga, strävåriga blad. Gammal medicinalväxt, dekorativ om den får klänga på nät. Lättodlad i halvskugga och kalkhaltig jord.

Caléndula officinális
ringblomma

P men odlas som ettårig - tål inte vår vinterkyla. Ursprung okänt men naturaliserad i Spanien, Italien. Medicinal-, färg- och köksväxt. Strålblommorna (petalerna) används till te och matfärgning. Frö av gula och orange, samt enkla och dubbla trädgårdsformer. Sås in situ i maj, lättodlad.

***Caléndula officinális* cv.**
ringblomma, gul

***Caléndula officinális* cv.**
ringblomma, orange

Campánula latifólia
hässleklocka, blå

P Europa-V Sibirien, Anatolien, Iran. 90 cm. Blommar i juni-juli. Lundväxt för fuktig, näringsrik mulljord i halvskugga - skugga. Frodig och frisk klocka, lämplig att förvildas, i annat fall ska man klippa av överblommade blommor.

Campánula persicifólia
stor blåklocka, blå

P Europa, Kaukasus, V Sibirien. Ganska vanlig vildväxande art, 50 - 100 cm hög ogrenad stjälk med 3 - 4 cm långa öppna blommor i juni - augusti. Sol - halvskugga. Sås febr-sept. Groningstid 1-3 mån.

Campánula persicifólia
stor blåklocka, blå och vit

***Campánula persicifólia* 'Alba'**
stor blåklocka, vit

***Cápsicum ánnuum* 'Golden Cayenne'**
chilipeppar

A Gyllengul cayennepeppar som är starkare än vanlig cayenne. Fruktarna blir 10-13 cm långa. Plantan blir ca 45-60 cm hög och vill ha mycket sol. Blötlägg frön i ljummet vatten något dygn innan sådd och så 5 mm djupt i såjord.

***Cápsicum ánnuum* 'Golden Greek'**
pepparoni

A Pepperoni från Grekland som lämpar sig för inläggningar, passar också till pizza eller kebab.

***Cápsicum ánnuum* 'Aji Blanco Cristal'**
chilipeppar

A En tidig chili med gamla anor. Frukten blir ca 15 cm koniskt lång, 3-4 cm vid fästet. Först ljus gulgrön, "blanco", över orange till kraftigt mörkrött. Utan fröfästen har den mild styrka, med fästen stark. Fruktig, lite söt och med en jämn styrka. Plantan blir kring 40 cm hög, står stadigt och ger lätt 10-15 frukter.

Cápsicum ánnuum
spetspaprika

A Sydamerika. Sorten inte angiven. Så inomhus 8-10 veckor innan utplantering, ca 1 cm djupt. Febr-mars för växthus, mars-april för friland. Groningstemperatur 22-26°. Plantera dem något djupare än i krukorna, låt dem inte torka ut.

***Cápsicum ánnuum* 'Pyramid'
chilipeppar**

A Kompakt växtsätt, ger mängder små chilifruktar, medelhet.

***Cápsicum baccátum* 'Brazilian Starfish
Yellow'
chilipeppar**

A Plantorna blir 90-120 cm höga med långa grenar som ofta hänger nedåt av de många frukternas tyngd. Chilin kan bli 3-5 cm i diameter med en form som påminner om en sjöstjärna. Färgen går från grönt till gult vid mognad och smaken är fruktig och mycket söt med en låg hetta som mest återfinns kring fröfästet. Våldigt god.

***Cápsicum baccátum* 'Hot Lemon/Aji Lemon
Drop'
chilipeppar**

A Plantorna kan bli meterhöga och bär stora mängder med 5-7 cm avlånga chilis som mognar från grönt till lysande gult, ofta mognar frukterna nästan samtidigt. Medelstark och fruktig smak.

***Cápsicum baccátum* 'Pimento Barra Do
Ribeiro'
chilipeppar**

A En vacker chili från Brasilien. Plantorna blir 50-70 cm höga, växer yvigt och ger stora skördar av färggranna chilis. Frukterna skiftar i mängder av färger under sin väg till mognad, från mörklila, vitt, till gult, orange och slutligen klarrött. De runda chilifrukterna liknar de färgglada kulorna man får i tuggummiautomater. Smaken är fruktig med medelhet styrka som fullmogen.

***Cápsicum chinénse* 'Aji Cachucha'
havannapeppar**

A En mycket mild habanero som inte har riktigt lika mycket habanerosmak som och är mildare än Habanero Dulce. Klarröda frukter i en veckad droppform. Blir cirka 50 cm hög. Ursprunget på denna sort är Dominikanska republiken, via Örtagårdens plantskola.

***Cápsicum chinénse* 'CGN 21500'
havannapeppar**

A Plantan blir 60-80 cm hög och har mörklila ton i grenar och blad. De runda frukterna blir upp mot 4 cm i diameter och den vackra färgsättningen under mognaden kan påminna om ett halvmoget körsbär eller plommon. Chilins färg går från grönsvart till orange med lila inslag vid full mognad. Smaken har en behaglig sötma och fruktighet men samtidigt rejält kryddstark och full av aromer. Obs! Stark!

***Cápsicum chinénse* 'Habanero Dulce'
havannapeppar**

A En Habanero utan styrka, men med samma arom. Plantan, som är trög i starten likt alla chinense-sorter, blir buskig, 50-60 cm hög och bär mängder med något avlånga, orange-rosa frukter. Köttet är sprött och lämpligt som smaksättare i sallader, såser och grytor etc. Habanero Dulce hamnar i samma styrkekategori som vanlig paprika. Habanero, som vill ha lite varmare, ca 25 grader, då den ska gro, tar trots det ibland flera veckor innan den visar sig.

***Cápsicum chinénse* 'Habanero Lemon'
havannapeppar**

A En het chili med en styrka på dryga 200.000 Scoville. Smaken är fruktigare än vanlig Habanero och har en frisk ton av citrus. Plantan blir upp mot 90 cm hög och bär rikligt med små, gula frukter.

***Cápsicum chinénse* 'Purple Peach'
havannapeppar**

A CGN 21500 är berömd för sin smak och skönhet. Purple peach är motsvarigheten för den som inte gillar så stark chili, men vill ha samma fina smak och vackra planta. Plantan är, som alla chinense-sorter, trög i starten. Blir ca 50-60 cm hög. Den bär mängder med något avlånga, orange-rosa-lila frukter. Den ligger på cirka 15000-30000 SHU (Scovillegrader).

***Cápsicum pubéscens* 'Giant Roccoto'
Rokotopeppar**

A En medelstark, saftig och aromatisk chili med mycket stora frukter. Plantorna blir ofta drygt 2 meter höga och producerar äppelstora tunga frukter som medför att grenarna kan behöva stötts. Rocoto kan behöva en lång säsong för att hitta utvecklas och bör planteras tidigt. Den växer naturligt ganska högt upp i de Sydamerikanska anderna och är mer tålig mot kyla än andra chilisorter. Rocotoplantor växer där som små träd med håriga stammar och blad och kan bli upp mot 15 år gamla. De stora frukterna är perfekta för fyllning och gratinering samt att torka för att mala till pulver.

***Cárica papaya*
papaja**

P Tropiska Sydamerikas lågland. Ett egendomligt städsegrönt träd som kan få flera stammar och toppar, men inga egentliga grenar och kvistar. Blad upp till 70 cm med upp till meterlånga skaft, sju-lobade djupt inskurna och dekorativa. Frukten är ett stort bär med svarta frön. Orange fruktkött. Värme-krävande, bör ha dygnsmedeltemperatur över 20° C och hög luftfuktighet. Odlas överallt i tropikerna. Lär vara det fruktträd som ger frukt tidigast efter sådd - två år! Medicinalväxt. Lär även innehålla ett enzym för att möra kött.

Celástrus orbiculátus

japansk trädodare

C Kina, Manchuriet, Sachalin, Japan. Bladfällande vigerös buske 8-10 m högt slingrande. Blad 5-10 cm, brett elliptiska, gul höstfärg. Vitgröna små blommor och oansenliga klotrunda kapslar med orange fruktkött. Vacker klättrare på pelare, stolpar och nakna äldre trädstammar, men kan strypa träd. Zon 4.

Cephalária gigantéa

jättevädd, gul

P Norra Turkiet, Kaukasus. Ört med upprätt stjälk, som kan bli upp till 2 meter hög. Blommar i juli-augusti med blekgula blommor i huvudlika korgar. Bladen är flikade och svagt ludna. Trivs i soligt läge. Sås inomhus och täcks med tunt lager grus eller perlit. Eller på friland i sept-nov. Groningstid 1-3 månader. Zon 5.

Ceratónia síliqua

johannesbröd

I Medelhavsområdet ett träd på 10-15 meter. Enligt Bibeln åt Johannes Döparen dess frukt i öknen. Sålades som godis på apotek. Trädets grekiska namn *keration* har givit namn åt måttet carat, 0,2 g, eftersom fröna användes som motvikt när man vägde guld och diamanter. Ärtväxt. Bladen är parvis motsatta, upp till 10 cm långa, med rundade småblad, läderartade, matt gröna. Unga blad och skott glänsande purpurfärgade. Blomman är grön gul och frukterna upp till 25 cm långa, bruna och läderartade. Baljorna har ett sött innerskikt och används som djurfoder. Trivs i full sol och väl-dränerad jord. Tork- och vindtålig. I Sverige odlas den i kruka, som tas in under vintern. Pulvret från rostade och malda baljor, carob, används som ersättning för kakaopulver, fritt från koffein och teobromin. Saft från frukten kan jäsas till alkohol.

Chaenoméles japónica

liten rosenkvitten

P Japan. Tornig, 1-1,5 m hög buske med rödororange blommor och äppelliknande ätbara frukter (kan användas till marmelad), aromatisk. Grenar nedliggande till upprätta.. Sådd bör få vinterkyla. För att bryta frövilan bör stratifiering ske vid 2-4° C i fuktigt substrat minst en månad. Man bör förhindra ogräs och grästillsväxt runt plantorna, de har svårt att konkurrera. Zon 4

Chaerophýllum aromáticum

doftkörvel

P Aromatiskt doftande ört, drygt en meter hög och grenig jordstam. Blommar i juli - augusti med små vita blommor som sitter i flockar.

Chaerophýllum bulbósum

rotkörvel

B eller haxapant. C och SÖ Europa, Turkiet, Kaukasus, N Iran. Kulturväxt. Höjd ca 75-100 cm. Stjälken är trind, kal upptill och borstigt styvhårig nertill och oftast rödfläckig. Bladen är upprepat parflikiga med smala bladflikar. Blommar i juni-juli med små vita blommor i platta flockar. Ca 5-6 cm långa, ett par centimeter breda, kägelformade rötter med nötliknande smak. Trivs i sol-halvskugga. Rötterna kan kokas och ätas med smör. Stratifieras före sådd. Blanda fröerna med sand, torv eller vermiculit. Tillsätt kokt, avsvannat vatten, så mycket som massan kan suga upp. Lägg i plastpåse, i rumstemperatur en vecka, sedan i kylskåp 5-6 veckor. Därefter sås fröna utomhus på friland i april-maj. Groningstid 1-3 månader. Zon 4-5.

Chelidónium május

skelört, enkel

P (oftast) (Europa, Medelhavsområdet - C Asien). Luden ört med färgstark orange mjölksaft, länge använd vid ögonbehandlingar. Växten är mycket varierande. Den dubbelblommiga sorten är en mutation. Blommar i maj-juni, små runda, svarta frön med elaisom, ett näringsrikt bihang på fröet, som attraherar myror. Användes tidigare på flera sätt i folkmedicin och som färgväxt. Frösår sig i mesta laget, dock lätt att rensa bort. Sås i jan-mars, sept-nov inomhus, täcks med grus eller perlit. Efter 1 mån ställs 1 mån i kylskåp eller i skugga ute.

Chelidónium május

skelört, fylld

Cichórium íntybus

cikoria

B - P M Europa - Asien. 50-100 cm hög ört, upprättväxande med kraftig pålrot. Blomkorgar 3-5 cm breda, ljusblå. Kan förväxlas med *Cicérbita macrophýlla* (parksallad). Medicinal- och köksväxt. Odlas på torr och solig växtplats. Kalkgynnad. Härdig upp till mellersta Sverige. Besvärande självsådd. Såtid februari - september. Groningstid 1-3 månader. Zon 4.

Clématis vitálba 'Paul Farges'

skogsklematis

P Området mellan S Storbritannien - medelhavs-länderna och till Iran. Starkväxande, bladfällande, förvedad lian som hos oss blir 6 - 8 m lång. Små blommor, grönvita - vita i juli - oktober. Silverfärgade frötussar under höst och vinter. Lättodlad. Planterad vid vägg eller höga buskar kan den vinterbeskåras ned till 1 m, vid stora träd ingen beskärning. Frösådd bör stå utomhus vintertid, sås jan-maj, sept-nov. Groningstid 1-9 mån. Frösådd klematis kan innebära att blommor inte liknar den planta man tagit frö från. Så på hösten eller vintern i kruka, täck med grus, ställ i kallbänk utomhus.

Codonópsis pilósula**Dang Shen, fattigmansginseng**

P N Kina. Slingrande ört, upp till 1,5 m, småbladig. Blommor 2,5 cm vida, klockformade, gröna, rodnande med matt purpurfärg. Behöver en buske, alternativt ett nät att slingra sig i. Sås i jan-maj, sept-nov. Groningstid 1-3 mån.

Commelína tuberósa
himmelsblomma

A till **P** Blå blomma, 60 cm hög, som trivs på solig plats. Grävs upp på hösten och förvaras frostfritt för att utplanteras nästa år.

Consólida regális
riddarsporre, ljusblå

P Grenig ört. 1,8 m höga stänglar med ljusblå blommor längs med stängeln i juni-augusti. Blomman har fem yttre kronbladlika hylleblad, varav det översta har en lång sporre. Bladen är finflikiga och strödda, de nedre skaftade, de övre oskaftade. Växer som vild i åkrar, på vägkanter och ruderatmark. Förr tillverkades blått bläck och den kunde blandas med blåklint i tobak. Trivs i sol. Förkultivera inomhus i mars-april eller sås direkt på friland april-maj eller sept-okt. Grotid 10-30 dagar.

Consólida regális
åkerriiddarsporre

A Sällsynt vildväxande Skåne, Öland och Gotland. Blommor med blå, korta fäblommiga klasar.

Coriándrum satívum
koriander

A Nordafrika, SV Asien, införd och förvildad i S Europa. Hela växten är väldoftande och blir upp till 60 cm hög. Stjälken är upprätt, bladen flikiga. Blommorna är små och vita eller vitrosa i juni-juli. Krydd- och medicinalväxt. Växten och fröna har konserverande egenskaper. Sås april-juli. Groningstid 10-20 dagar.

Cotoneáster
oxbär

P Oxbäret ingår i familjen rosväxter och består av ca 260 arter. Det finns allt från krypande sorter till lite högre buskar, ca 100 cm, och flerstammiga träd. Bladen varierar från ca 5 mm till 12 cm. Färgen på bären kan variera från rosa och klarrött till mörkt röda och svarta. (Donatorn har ej angivit sort.)

Cúcumis satívus
äppelgurka

A Kulturarv. Ursprung troligen Indien. Äggrunda, gulvita frukter, som skördas små. Odlas på varmt utomhusläge eller växthus. Växer som vanliga gurkplantor men blir mer kompakt.

Cyclanthéra brachystáchya
springgurka

A Syd- och Centralamerika. Klättrande ört.

Cynoglóssum officinále
hundtunga (munklöss)

B Europa, N Asien. Ca 50 cm hög med lansettlika, ofta vågiga, mjukluddiga blad. Blommor i juni-augusti med först blåviolettera, senare brunröda blommor. Frukterna täcks av krokborst som fäster vid pälsar och kläder. Obehaglig lukt. Medicinalväxt, innehåller ämnen som skadar njurarna. **Giftig.** Har använts för att fördriva möss och råttor.

Datúra ssp.
spikklubba från Szechuan

Donatorn: Fröna av spikklubban från Szechuan stammar från en planta jag hittade i Yangtze-flodens stora ravin på gränsen till Tibet. Jag har ingen aning om arten, men den är storväxt och liknar den europeiska spikklubban (*Datura stramonium*) men med större upprättstående, nästan rent vita blommor som öppnar sig på kvällen och vissnar på förmiddagen. **Giftig.**

Datúra stramónium
spikklubba

A SÖ USA - Sydamerika. 50-150 cm. Blommor vita, 5-10 cm långa. Gammal medicinalväxt. **Giftig.** Förkultiveras inomhus och utplanteras. Sås febr-mars. Groningstid 20-50 dagar.

Datúra stramónium var tatula 'Vegeholm'
spikklubba**Diánthus barbátus**
borstnejlika

B - P C Ö S Europa, på många andra ställen naturaliserad. Stor variationsrikedom i kultur, både i höjd och blomfärg. Lättodlad prydnadsväxt som kräver ett minimum av skötsel och är dessutom hårdig i nästan hela landet. Sås in situ, i febr-sept. Groningstid 10-30 dag. Önskar man odla borstnejlika i en viss höjd eller blomfärg skall stickling-förökning väljas, men det går saktare.

Diánthus deltoídes
backnejlika

P Större delen av Europa (saknas längst i norr). Många trädgårdsformer odlas. Ibland förvildas den. Vildarten har violetta blommor, sällan vita eller rosa. 10-30 cm hög, mer eller mindre krypande ört. Kräver sol och lätt, gärna sandig jord kalkgynnad.

Dicentra formósa
fänrikshjärta

P SV Kanada - Kalifornien. 30-40 cm hög saftig, mjuk ört med vackert bladverk och rosa "hjärtan" som höjer sig över bladverket. Blommar i juni - september. Den mest lättodlade *D.* Förnöjsam, men blir vackrast i mulljord, sol - halvskugga. Små frön som bör sås i kruka, inte för tätt, i lagom fuktig jord. Bör ej täckas, knacka lite på krukans så att fröna försiktigt blandas med jord. Skydda mot uttorkning. Skugga. Zon 3. Hela växten är **giftig**, speciellt roten.

Digitális purpúrea
fingerborgsört, fingerborgsblomma

B - P V SV C Europa, NV Afrika. 40-150 cm hög ört med 40-55 mm långa fingerborgsliknande rödaktiga - violetta blommor. Gammal hjärtmedicinväxt. Den är **vådligt giftig** vid feldosering och bör inte odlas där det finns lekande barn under 4 års ålder. Hela växten är **giftig**, även fröna. Härdig och lättodlad, men frösprider sig ibland för mycket. Sås grunt febr-sept. Groningstid 10-30 dagar.

Digitális purpúrea
fingerborgsört, fingerborgsblomma, vit

Diphylléia cymósa
paraplyblad

P Ö USA. Närmare meterhög skuggväxt med blad som kan bli 30 - 60 cm breda. En ståtlig perenn för lundvegetationsavdelningen i trädgården.

Dípsacus fullónum
kardvädd

B Europa (ej Norden), Kaukasus, Iran, Turkiet - Palestina, NV Afrika. Stam upp till 2 m hög, taggig, upptill grenig. Rosettblad 20-40 cm, elliptiskt avlånga - lansettlika, vid blomningen vissnande, stjälkblad smalt lansettlika, hela, vid basen hopväxta till en skål som samlar vatten och hindrar krypande insekter att nå blommorna. Äggrund blomställning, 3-8 cm hög, med lila blommor i juli - augusti, börjar blomma mittpå. Blomhuvud omgivet av raka, styva, och torniga stödblåd. Uppskattad som eterneller av florister. Lättodlad i sol - halvskugga och är härdig långt norrut. Sås febr-sept Groningstid 1-3 mån.

Dípsacus strigósus
sträv kardvädd

B SÖ Europa, Främre Asien. Upp till 2 m hög ört, upprättväxande, ganska mjukt taggig, upptill något grenig. Blad 5-15 cm långa, de nedre lång-, de övre kortskaftade. Klotrund blomställning, 2-4 cm, som ung lutande, som äldre upprätt, holkfjäll rakt tornuddiga, gulvita blommor i juli - september. Lättodlad i sol - halvskugga.

Dorónicum orientále
vårkrage

P S Europa - Turkiet, Kaukasus. Lättodlad prydnadsväxt, oftast mellan 10-60 cm hög. Blommar med vackra gula blommor, som påminner om prästkragens blommor, i april - maj. Halvskuggigt läge.

Echínops sphaerocéphalus
vit bolltistel

P C Ö S Europa - Ö Sibirien, C Asien, Kaukasus, Turkiet. 70-200 cm hög, upprättväxande. Bladens undersidor vitt filthåriga. Blomhuvuden (klot) 3-6 cm breda, med gråglänsande vita blommor. Imponerande prydnadsväxt, bra till snitt och eternell. Lättodlad och härdig långt norrut. Sås jan-mars utomhus. Omtyckt av humlor och fjärilar.

Échium vulgáre
blåeld

B Europa, Kaukasus, Turkiet, Cypern, V Sibirien, Centralasien. Första året bildas en bladrossett, andra året blom- och fröställning. Då blir den 50-90 cm hög. Nyutslagna blommor rödaktiga, men snart blå. Hårig och borsthårig. Hela växten är **giftig**, men den lockar inte till förtäring. Blad och blommor har använts inom medicinen mot hosta, svett drivande vid feber och mot huvudvärk. Roten används till växtfärgning, ger röd färg. Trivs bäst på solig torr växtplats, med sand grus och kalk.

Elshóltzia ciliáta
kammynta

A C Asien, Kina, Korea, Japan, Taiwan. Ca 50 cm hög ört, ofta naturaliserad på norra halvklottet. Blad oavt elliptiska, 5-10 cm. Braktéer ofta skiftande i purpur, blommor blekrosa till lilafärgade. Härdig till Mellansverige. Normalsådd, eller stratifieras 4-6 veckor. Groningstemperatur 14-18°.

Eránthis hyemális
vintergäck

P Italien, Balkan, Turkiet, N Iran, Afghanistan. Blommar med gula blommor i mars - april och blir 8-16 cm hög. Föredrar fuktig jord under lövträd. Sås jan-maj, sept-nov. Groningstid 1-3 mån.

Erigeron glaucus
strandbinka

P 35-40 cm hög ört som blommar i juni-juli med lila blommor och gul mitt. Den trivs i väl-dränerad jord och blir lätt en fin marktäckare.

Euonymus alátus
vingbenved

P NÖ Asien - C Kina, Japan. 150-200 cm hög, fyrkantiga kvistar och stammar. Ljusgröna små blommor och 1-4-lobig bärkapsel, innehåller ett frö i orange hölje. Hela växten är **giftig**, ett bra skydd mot älg- och rådjursangrepp.

Euonymus europaeus
benved

P Europa - V Sibirien, Mindre Asien - C Asien. 2-6 m hög buske eller någon gång träd med fyrkantiga grenar och stammar. Ljusgröna små blommor och 4-lobig bärkapsel, om hösten röd, innehåller 1-4 frön med orange ariel. Färgväxt. Avkok på bark ger sjögrön färg och frukter gulbrun - svavelgul. Bladverket får starkt röd höstfärg på soliga växtplatser. Hela växten är **giftig**. Veden är ljusgul, saknar kärna, är finporig och hård.

Eupatorium cannabinum
hampflockel

P Europa, V Asien, Nordafrika. 100-150 cm hög, upprättväxande ört med brunröd stjälk och 3-5 flikade blad. Stora ljusröda blomkorgar i juli-augusti. Sol - skugga. Fuktig eller våt mark. Medicinalväxt. Något giftig. Zon 6. Sätid febr-sept, groningenstid 1-3 månader.

Euphorbia láthyris
korstörel

B, ofta odlad som ettårig. Frankrike, Alperna, Balkan, NV Afrika, flerstädes naturaliserad. Upp till 150 cm hög, kal, grov, blågrön stjälk, första året med korsvis motsatta blad. Nektarier gula, vit **giftig** mjölksaft. Medicinalväxt.

Eutrochium maculatum 'Album'
fläckflockel, vit

P NÖ - S C USA. 100-150 cm hög, frodigt växande ört med stora blad och små blommor i stor mängd i mer eller mindre flata blomställningar. Pampig, lämplig solitär på inte alltför torr växtplats. Lättodlad och hårdig.

Eutrochium purpureum
rosenflockel

P S Ö Kanada, N C - Ö USA. 2 m hög, ståtlig växt med röda blommor i augusti - september. Sol - halvskugga, näringsrik mark och gärna något fuktig. Medicinalväxt.

Filipéndula rúbra
amerikanskt älggräs

P Kan bli upp till 175 cm hög. Blommar med rosa blommor i juli-augusti, gärna i halvskugga.

Foeniculum vulgäre
kryddfänkål

B eller **P** Odlas ibland som ettårig. Ca 100-190 cm hög. Upprätt växtsätt med mörkgröna, finflikiga blad som liknar dillens. Bladen är aromatiska och doftar anis. Blommorna är små och gulgröna, sitter i stora disklika flockar. Krydd- och medicinalväxt. Trivs i sol och kalkrik, lätt jord. Förökas genom fröodling eller på friland. Frösår sig rikligt. Zon 2. Som ettårig i hela landet.

Geranium endréssii
spansknäva

P V Pyrenéerna. Örtartad växt med långa, krypande rhizomer. Skotten kan bli 50-80 cm långa, oftast nedliggande. Rosa blommor i maj - juni, ofta i riklig mängd. I hemlandet växer den på fuktig mark, men i odling växer den bra i vanlig trädgårdsjord. Lämplig som ensam marktäckare under buskar och träd. Hårdig.

Géum urbánum
nejlikrot

P Europa och österut till V Himalaya, NV Afrika. 30-70 cm hög ört med gula blommor juni - augusti. Trivs i vanlig trädgårdsjord på halvskuggiga platser. Unga stjälkar och blad kan användas som krydda och soppgrönsak. Som medicinalväxt har den använts som febernedsättande medel samt mot insektsbett. Förkultiveras inomhus i febr-mars eller sås utomhus maj-sept. Fröerna täcks med ett tunt lager perlit. Groningstid 1-3 månader. Zon 6.

Hesperis matronális
trädgårdsnattviol

B - P C S Europa - Sibirien. 30-90 cm hög upprättväxande ört, ofta solitära skott. Blommor i juni - augusti, blåviolettera, väldoftande under kväll och natt. Utvecklas bäst på näringsrik mark i halvskugga. Hårdiga långt norrut och är lättodlade, tidigare odlad medicinalväxt. **Giftig**. Sås febr-sept. Groningstid 1-3 mån.

Hyoscýamus níger
bolmört

A-B Europa, Asien, Nordafrika. 50-100 cm hög med upprätt, enkel eller grenig stjälk med flikiga eller grovtandade blad. Blommor ljusbrungula med violetta ådror i juni-september. Hela växten är **mycket giftig**. Tidigare medicinalväxt. Fröna är grobara under mycket lång tid. Gror långsamt och oregelbundet. Sås jan-mars, sept-nov, groningenstid 1-15 månader. Trivs i sol och sandjord. Zon 6.

Hypéricum perforátum
johannesört

P Tempererade Eurasien. 20-70 cm hög ört, styvt upprättväxande, något förvedad nertill, upptill grenad, med blankt gråvioletta, 2-kantiga stammar. Blad oskaftade, avlångt äggrunda, 1-2,5 cm långa, med många genomskinliga glandelprickar. Ganska stora, gula blommor i mångblommig blomställning, sammansatt av kvastar i spetsen av grenarna, juli - september. Medicinalväxt. Då den ger både rotskott och underjordiska utlöpare, bör den få egen rabatt med grus- och sandjord i soligt läge. Härdig långt norrut. Att gnugga blommor och blomskaft ger en rödaktig färg. Sås febr-sept. Groningstid 1-3 mån.

Hyssópus officinális ssp. officinális
isop

P Medelhavsländerna och österut till Iran. Halvbuske, 30-60 cm hög, nedliggande till upprätta skott, korthåriga - nästan kala. Små lineära blad med tydlig mittnerv. Blommor blåvioletta, juli-sept. Starkt aromatisk doft, bitter smak. Medicinalväxt, kryddväxt, biväxt, kosmetika och dekorationsväxt. Sol- och kalkälskande och helst sandjord. Sås mars-april. Groningstid 15-50 dagar. Zon 3.

Ínula helénium
ålandsrot, alant

P V C Asien, SÖ Europa. 1-2 m hög, kraftigt växande och ståtlig. Gula korgblommor med smala kronblad. Används inom parfymindustrin. Medicinalväxt. Roten innehåller inulin, som anses verksamt vid luftrörskatarr, hosta, diabetes och aptitlöshet. Sås febr-sept. Groningstid 1-3 mån.

Ínula magnífica
jättekrissla

P Ö Kaukasus. 1,5-2 m hög, kraftig ört eller halvbuske. Upp till 25 cm långa, hela blad och 7 cm breda gula blomkorgar. Imponerande solitärväxt. Bör odlas på näringsrik, något fuktig jord i sol eller halvskugga.

Íris pseudácorus
svärdsllilja

P Europa - V Sibirien, N Afrika och Främre Asien. 60-120 cm, gula blommor i juni - juli (midsommar). Vattenpartiväxt utomhus.

Ísatis tinctoría
vejde, gul

P - B Europa (Sverige), V Asien, N Afrika. Blågrön ört. Stjälken är upprätt, upp till en meter hög och har avlånga hela blad. Blommor i juni-juli med grenig blomställning och gula, ganska stora blommor. Färgväxt, ger blå färg. Sås mars-juni. Groningstid 15-40 dagar. Zon 5.

Júglans ailanthifólia
japansk valnöt

Japan. Medelstort lövfällande träd med stort prydnadsvärde, parbladig som *Fráxinus* (ask). Ganska små, goda ätliga nötter. Zon 3(4).

Kítaibéla vitifólia
balkanmalva

P N Balkan. Släktets enda art är en gråhårig ståtlig ört, upp till 2,5 m hög. Bladen blir närmare 18 cm långa, rombiska, 5-7-lobiga. Stora vita eller rosa, malvaliknande blommor i juli - augusti. Problemfri odling i god trädgårdsjord i sol eller halvskugga. Utmärkt som solitär. Normalsådd.

Knaútia macedónica
grekvädd

P Från centrala Balkan till Rumänien. Ängsväxt. Ca 70 cm hög. Starkt röda, vinröda, blommor från juni till september. Lockar till sig fjärilar. Trivs i sol till halvskugga. Lättodlad i väldränerad jord. Lite vek i växtsättet, plantera gärna tillsammans med stadiga perenner. Självstår sig. Angrips ofta av bladmögel när det är kallt och regnigt.

Láthyrus latifólius
rosenvial, rosa

P V C Ö Europa, NV Afrika. 1-3 m hög klätterväxt, klättrar med (oftast) tredelade klängen. Blommor i långskaftade klasar, 3-15 blommor, 2 - 3 cm långa, ljusrosa - rosenröda med grönaktig köl i juli - augusti. Trivs bäst på solig plats, med väldränerad, sandblandad jord. Sås mars-maj, aug-nov. Groningstid 10-40 dagar.

Láthyrus odorátus 'Franciscus Cupani'
siciliansk vildluktärt

A Sicilien, S Italien, Kreta. Upp till ett par meter högt klättrande (med klängen) ört. Översållas av halvstora blommor i violett och purpur. Doftar mycket gott. Sås april-maj, blötlägg 1 dygn i ljummet vatten före sådd. Groningstid 10-30 dagar.

Láthyrus odorátus 'Bijou'
dvärgluktärt

A Lågväxande, ca 40 cm hög, men storblommande luktärt. Täta kompakta buskar, behöver ej stödjas. Sås april-maj blötlägg 1 dygn i ljummet vatten före sådd. Groningstid 10-30 dagar.

Láthyrus odorátus 'Vanilla Ice Cream'
luktärt, gräddvit

A En starkt väldoftande, gräddvit luktärt som blir ca 150 cm hög. Blommorna skiftar från klarvitt med lila inslag, till gräddvitt med rosa inslag. Sås april-maj, blötlägg 1 dygn i ljummet vatten före sådd. Groningstid 10-30 dagar.

Lavándula angustifólia

lavendel

P Medelhavsområdet. Aromatiskt doftande grågrön halvbuske. Ca 50 cm hög. Bladen är filthåriga och lansettlika med inrullad bladkant. Blommar i juli-augusti, blåviolettera blommor, som sitter i kransar i axlika, toppställda, långskaftade blomsamlingar. Trivs i väl-dränerad, sandblandad och kalkhaltig jord i full sol. Lockar till sig fjärilar och bin. Sås febr-mars, aug-sept. Groningstid 10-30 dagar.

Lavándula angustifólia

lavendel, vit-rosa

Lavátera thuringiaca

gråmalva

P C SÖ Europa. Helt gråluden växt, upp till 1,8 m hög. Blommar 1,5-4,5 cm, purpurrosa. En ståtlig ört som är väl värd besväret att övervintra den frostfritt eller vintertäcka den omsorgsfullt.

Leonúrus cardíaca

hjärtstilla

P Europa (Sverige) - Ö Sibirien, N Afrika. 50 cm. Handnerviga blad och rosa blommor i krans i axlik ställning i toppen. Gammal medicinalväxt som hjärtstärkande medel vid nervösa hjärtbesvär, vid ångest och nervös andnöd. Växten är sällsynt som vildväxande. Hjälptill med spridning! Sås inomhus. Täck med ett tunt lager grus eller perlit. Kan även sås sep-nov utomhus. Om groningen ej skett inom en månad, placeras sådden i kylskåp ca en månad, därefter utomhus i skugga.

Leonúrus sibiricus

sibirisk hjärtstilla

A till **B** Altaj, Ö Sibirien, Mongoliet, NÖ och C Kina. 130 cm hög ört som blommar med rosa blomkransar i juni- augusti. Uppskattad av bin, humlor och fjärilar.

Leucánthemum x supérbum

jätteprästkra

P Kulturhybrid mellan *L. lacústre* x *L. máximum*, som växer vilda i V Portugal respektive Pyrenéerna. Frö från förvildat bestånd, 50-70 cm höga plantor. Växtsätt och blomform något påminnande om prästkra (*L. vulgáre*), men med mycket kraftigare växtsätt och blomkorgar, vita med gul disk i juli - september. Härdig till Uppland eller ännu längre norrut. Lättdlad i soligt läge.

Levísticum officinále

libbsticka

P SV Asien. 1-3 m. Mörkgrönt, finflikigt bladverk och små, gulgröna blommor samlade i flockar. Örtkrydda i bl.a. buljong, liköringrediens och "magnaps" typ Underberg. Inom medicinen vid blås- och njurbesvär, njurstenar. Urindrivande. Sås febr-sept. Groningstid 10-20 dagar.

Ligústicum scóthicum

strandloka, skotsk libbsticka

P N Europa, Grönland, N Ö USA. Rödviolett stam och glänsande mörkgröna blad. Vita - grönvita blommor i juli - augusti, 20 - 60 cm. Soligt.

Ligústrum vulgáre

liguster

Spontan vild på svenska västkusten, österut till C Ukraina, Turkiet, N Iran, Marocko. Rikt förgrenad buske, 1-3 m. Blad sitter till stor del kvar över vintern och faller samtidigt med lövsprickningen följande vår. Blad 4 - 5 cm, jämbrett lansettlika - ovala, kortskaftade och läderartade, besk smak. Gulgröna blommor med frän lukt. Glänsande svarta bär, 6-8 mm, med 1-4 frön. Medicinalväxt, **giftig**. Odlad som häckväxt med god härdighet i södra landshalvan. Klipper man häcken utvecklas inga blommor, då blomställningarna är toppställda. Använd handskar vid klippning.

Línium usitatíssimum

lin

A Lin - oljelin resp. spånadslin. Odlad sedan järnåldern med okänt ursprung i gamla världen. 40-80 cm hög, spenslig växt med vackert blå blommor i juni - augusti. Mångformig. Efter användningsättet indelas sorterna i Oljelin-Gruppen och Spånadslin-Gruppen. Den förra till olja, medicin och till eterneller. Den senare gruppen till fiber och torkas till eterneller. Vid beskrivningen år 1753 gav Linné växten artepitetet "usitatíssimum" = nyttigast, brukligast. Vårsådd.

Lithospérmum officinále

stenfrö

P Europa, Medelhavsområdet, Bajkal, Iran, N Kina, Japan. 30 - 80 cm. Sällsynt vildväxande på väl-dränerad kalkrik mark. Små, vitglänsande, stenhårda frukter. Medicinalväxt. Sås på hösten med så färsk frön som möjligt. Utsättning i kallbank efter 14 dagar i +20°. Är en outhärlig värdväxt för stenfrömalens larver. Roten ger röd färg.

Lonícera caerúlea* ssp. *caerúlea

blåtry

P N C Ö Europa, sällsynt spridd förvildad eller naturaliserad i Skandinavien. Lövfällande buske, oftast med rödbrun bark, 1-2 m hög eller mer. Obetydliga vita blommor och blåbärsblå ovala bär, något **giftiga**. Härdig upp till trädgränsen. Kan användas till klippt häck. Sås så färsk som möjligt. Äldre frön behöver 2 månaders stratifiering. När plantorna kan hanteras, ställs de i egen kruka i växthus första vintern.

***Loníçera caerúlea* var. *kamtschática*
blåbärstry**

P NÖ Asien, Japan. 1-2 m hög buske med blå cylindriska, blåbärslika och ätliga bär. Bären passar att äta färska eller tex göra sylt eller paj på. De har hög halt av antioxidanter. Blommar med icke frostkänsliga blommor på våren. Passar för de flesta väl-dränerade jordar. Ska inte blandas ihop med blåtry som har lätt giftiga bär. Zon 6 minst.

***Lupínus x regális* 'Chandeller'
regnbågslupin, gul**

P Ca 80 cm hög. Stadig stjälk med djupt flikiga, parasolliknande blad och guldgula blommor i blomspiror i juni-augusti. Den enskilda blomman är ofta tvåfärgad med den yttre delen i en mer distinkt färg än den inre. Blötlägg fröerna 1 dygn före sådd i mars-maj eller aug-nov. Så inomhus och håll sådden ljus och varmt. Groningstid 1-3 månader. Trivs i sol-halvskugga och väl-dränerad, mager och djup jord. Lockar humlor och fjärilar. Zon 5. Kallas även Russel-hybrid och är en förädlad variant av den vilda arten. Förvildade lupiner är invasiva.

***Lupínus x regális*
regnbågslupin, blå**

***Lupínus x regális*
regnbågslupin, rosa med vita segel**

***Lupínus x regális*
regnbågslupin, rosa med röda segel**

***Lupínus x regális*
regnbågslupin, mörkklila**

***Lýchnis chalcedónica*
studentnejlika, brinnande kärlek**

P C S Ryssland. 50-110 cm hög ört med många tegelröda blommor i flocklikt knippe, juni - augusti. Gammal i kultur. Härdig, anspråkslös. Förkultiveras inomhus i febr-mars eller sås utomhus i maj-sept. Fröna täcks med ett tunt lager perlit. Groningstid 10-30 dagar. Zon 7.

***Lýchnis coronária*
purpurklätt, röd**

Mest **B**, även **P** 60 cm. Dekorativ med cerise till röda blommor, silverludna blad. Sol. Förkultiveras inomhus i febr-mars eller sås utomhus i maj-sept. Fröna täcks med ett tunt lager perlit. Groningstid 10-30 dagar. Zon 7.

***Lýchnis coronária*
purpurklätt, vit**

***Mahónia aquifólium*
mahonia**

P V Nordamerika. 50-150 cm hög städsegrön buske, med glänsande mörkgröna blad, ofta mer eller mindre röda. Blommar gula i stora samlingar med klasar. Blåa, ätbara bär med röd saft. Sol - skugga, men blir ofta skadad i bladverket vintertid uppåt landet om den inte skuggas då marken är frusen. Zon 4. Rådjursäker.

***Málva álcea*
rosenmalva**

P V C S Europa. 30-90 cm hög, upprättväxande, tilltryckt stjärnhåriga, grågröna, 3-7-lobiga blad. Rosenröda blommor i juli - augusti. Medicinalväxt. Lättodlad och härdig på god trädgårdsjord i sol - halvskugga. Så ca 1 cm djupt direkt på friland eller inomhus för senare utplantering. Groningstemperatur 14-18°.

***Málva moscháta*
myskmalva**

P V C S Asien, NV Afrika. 50-80 cm hög ört med rosa blommor. Ytterst lättodlad prydnadsväxt på torra, soliga platser. Mycket härdig. Både blad och blommor är ätliga. Förkultiveras inomhus i febr - mars eller sås utomhus i maj-sept. Fröna täcks med tunt lager perlit. Groningstid 1-3 månader. Zon 7.

***Málva moscháta*
myskmalva, vit**

***Marrúbium vulgáre*
kransborre**

P Europa - C Asien, Nordafrika. Mycket sällsynt som förvildad i Skandinavien och fridlyst i hela landet. 30-50 cm hög ört med små vita blommor i kransar. Medicinalväxt med slemlösande och hostdämpande egenskaper.

***Mecónopsis cámbrica*
engelsk vallmo**

P V Europa. Ofta blandning av hybrid sorter, ibland dubbla, gula eller orange. Lättodlad. Upp till 60 cm hög. Sås jan-maj, sept-nov. Groningstid 1-3 mån.

***Mecónopsis cámbrica* 'Aurantiaca'
engelsk vallmo**

***Melilótus officinális*
gul sötväppling**

A - B 30-150 cm hög. Blommar med gula, små blommor i långa, smala, upprätta klasar, som utgår från bladvecken, från juli till september. Stjälkarna är höga, kantiga, kala och har ett antal förgreningar. Bladen är små, tretaliga och tandade. Bra biväxt. Användes till smaksättning av röktoke och som medicinalväxt. Bra gröngödslingsväxt.

Melissa officinalis
citronmeliss

P Europa - Asien. Citrondoftande ört med uppstigande och upprätta skott, grenig och hårig stjälk. Ganska obetydliga, fåblommiga knippen, blåvita, ljuslila eller blekt gulvita i juli - september. Hårdig långt norrut. Trivs i vanlig trädgårdsjord i sol eller halvskugga. Utmärkt bifoderväxt och bladen ger gott te. Medicinalväxt. Förkultiveras inomhus i mars-april. Kan sås direkt på friland när jorden blivit uppvärmd. Vintertäckes. Groningstid 10-20 dagar. Zon 3-5.

Melóthria scábra
djungelgurka

A Kallas också mexikansk vattenmelon eller mexikansk musmelon. Klängande växt från Sydamerika. Ca 125 cm hög, men kan bli högre. Toppa plantan. Får många små, 3-5 cm långa ovala gröna frukter med mild sötsur smak. Ser ut som melon utanpå och gurka inuti. Använd färsk i sallad eller inlagd. Förkultivera inomhus i mars-april. Groningstid 5-15 dagar. Utplanteras efter frostrisk. Växthus eller varmt och soligt läge utomhus. Har både han och honblommor och bäst är att plantera ett par plantor bredvid varandra. Låt den inte torka, då blir den bitter.

Méum athamánticum
björnröt

P V C Europa (Norge) - Bulgarien, S Italien. 20 - 50 cm hög, dekorativa finfördelade blad med hårfina småblad. Gulvita blommor juni - juli. Stark aromatisk, söt krydddoft. Används som dill i maten. Sol - halvskugga. Frö kan vara svårgrott, bör utsättas för ett par frostperioder, sås jan-maj, sept-nov. Groningstid 1-3 mån.

Morína longifólia
morina

P Nepal. 80 cm hög ört som blommar i juni- juli med blommor som först är vita, sedan rosa och slutligen rosenröda. Är väldigt känslig för fukt runt rothalsen och måste stå väldränerat.

Mórus nígra
mullbär, svart

P Ursprung okänt, troligen SV C Asien. Lövfällande buske eller träd, 3-5 m hög, med brett ovala - hjärtformade blad. Grönaktiga blommor om våren. Purpuraktiga, svarta ätliga, saftiga och söta bär, liknar björnbär. Medicinalväxt. Kan odlas på friland endast i våra mildaste områden. Sås febr-april, okt-nov. Groningstid 10-40 dagar.

Muscári botryoídes
pärhyacint

P C Ö S Europa. Lökväxt som kan bli beståndsbildande med korta utlöpare eller sällan självsådd. 2-3 upprätta blad. Doftlösa, klotrunda, klarblå blommor med vita, tillbakaböjda flikar, i tät klase i maj. Örten blir 10-25 cm hög. Lättodlad värväxt, hårdig långt norrut. Kan stå kvar hur länge som helst i sol utan konkurrens av andra växter.

Mýrrhis odoráta
spansk körvel

P C S Europa, naturaliserad eller kvarstående på många ställen i S Sverige. 60-150 cm hög ört med vita blommor och stora svartbruna frön. Aromatiskt anisdoftande. Medicinalväxt använd vid förkylning. Anses ha blodtryckssänkande verkan. Omogna frön goda att äta. Gynnas av lucker näringsrik jordmån och är för övrigt lättodlad. Sprider sig. Sås jan-maj, sept-nov. Groningstid 10-30 dagar.

Népetá catária
kattmynta

P Ö C S Europa, Ö Medelhavsområdet - Himalaya. 30-120 cm, blommor vita med små röda prickar, tätt gråfilthårig. Doftar aromatiskt, vilket katter uppskattar. Några blad kan tillsättas till vanligt örtte, för att få fylligare smak. Sol, torr, näringsrik mark. Sås jan-maj, sept-nov. Groningstid 1-3 mån.

Népetá catária 'Citriodora'
citronkattmynta

P En frisk, intensiv citrusdoft, lättare att tycka om än vanlig kattmynta. Små, ljusa blommor älskas av bin och humlor. Blir mindre än vanlig kattmynta men kan användas på samma sätt, till örtte t.ex.

Népetá subséssilis
skuggnepeta

P 50 cm hög ört som blommar i juni - augusti med blå vackra blommor. Lättodlad.

Nicándra physalódes
ballongblomma

A 30 - 100 cm hög ört. Peru, naturaliserad i C och SÖ Europa, sällan i Sverige. Blå blommor i juli - sept. Växten är **giftig** och uppges vara användbar som insektsmedel. Ett exemplar i växthuset lär hålla vita flygare borta och en kvast i rummet ska hålla flugorna på avstånd. Sås mars-maj ljusgroende. Groningstid 5-15 dagar.

Nicotiána rústica
bondtobak

A Klubbigt glanderhårig ört. 25-150 cm hög. Blommar från juli till september med gröngrå blommor i toppställda, grenade knippen. Bladen är stora, äggrunda med kort skaft. Medicinalväxt, till insektbekämpningsmedel, tobak. **Giftig!**

Nicotiána tabácum
alida-tobak

A Alida Olsson var tobaksodlare och -tillverkare i Yngsjö och var bland de sista odlarna. Hon hade korsat fram en egen sort, alidatobak, som hon sparade några plantor av när odlingen lades ner år 1964. Denna virginiatobak har rosa blommor och spetsiga kronflikar och den kan bli två meter hög.

Oenothéra biénnis
nattljus

B Ö Nordamerika. Styv upprättväxande, hårig ört, 50 cm hög. Gula blommor som öppnar sig på kvällen, juni - september. Älskar sol och väl-dränerad mark, för övrigt mycket anpassningsbar och har naturaliserats i många länder. Medicinalväxt. Blad, stjälk och rot äts som grönsak. Avkok på blad och stjälk används i hudkräm och som te mot hosta. Direktsådd eller förkultivering. Själv-sår sig rikligt.

Oenothéra glazióviána
jättenattljus

B Ursprung okänt. Förvildad i västra och centrala Europa. 50-120 cm hög, förgrenad andra året. Stora gula blommor i juli – september. Ej noga med jordmån, men kräver mycket ljus. Förkultiveras inomhus april-maj eller sås på friland i maj-juni. Sätt ut när frostrisk är över. Grotid 5-15 dagar.

Oenothéra macrocárpa
storblommigt nattljus

P SC USA, Missouri, Kansas, Nebraska. Ört med mer eller mindre kortstammig, 25-30 cm hög och upp till 50 cm långa skott. Lansettlika till ovala blad, silvergrått håriga, 2-8 cm långa, med silverrand i mitten. Svavelgula blommor, upp till 10 cm breda i juli - september. Blomman slår ut på kvällen och vissnar nästa förmiddag. Kräver full sol, varm plats och väl-dränerad jord.

Onopórdum acánthium
ulltistel

B V Europa (Sverige) - C Asien. 70-250 cm. Imponerande prydnadsväxt. Grova, styva, rikt taggiga, vingkantade, grå-ludna stammar och grenar. Rödaktiga blommor i juli - september. Så in situ, omplantering bör undvikas.

Opúntia ficus-índica
fikonkaktus

P Centralamerika, tillfällig i Medelhavsområdet. Stamsuckulent buske, upp till 5 m, försedd med glochider (dynor med taggar). Stam stor, tillplattad, saknar oftast blad. Blommor oftast gula, april-juli. Kräver sol och väl-dränerad jord. Lätt att odla i kruka på frostfri plats. Kan växa på friland under skyddat förhållande. Frukten är gul, röd eller violett, ätlig och försedd med taggar. Så grunt i kruka. Placera varmt och ljust. Grotid 3-4 veckor. Dröjer flera år innan blommor och frukter bildas.

Papáver orientále
vallmo, mix

P Sorter av *brakteatum*, *orientale*, *pseudoorientale* och deras hybrider. Stort antal sorter odlas. Alla i gruppen är kraftiga örter, djupgående rotsystem, mycket vackra och invasiva. I allmänhet god hårdighet långt norrut. Sås febr-sept. Groningstid 10-30 dagar

Papáver orientále 'Pizzicato'
vallmo, rosa med svarta fläckar

Papáver orientále
vallmo, röd med svarta fläckar

Papáver orientále
vallmo, vit med svarta fläckar

Papáver pseudo-orientále
jättevallmo, röd

P Kaukasus, Ö Turkiet, NV Iran. Storväxt. Ca 1 meter hög. Djupt parflikiga, hårigt grågröna, långa blad som börjar komma upp tidigt på våren. Växten har en djup pålrot, varför det kan vara svårt att flytta stora, etablerade plantor, men den frösår sig ymnigt. På försommaren, i maj-juni, växer det upp höga, likaså håriga, stänglar, som bär upp ensamma, iögonfallande stora blommor i klara färger. De fullt utslagna blommorna är känsliga för regn och blåst. Trivs på solig plats i väl-dränerad, lätt, relativt torr jord.

Papáver pseudo-orientále
jättevallmo, vit

Papáver somníferum
opievallmo, mix

A Kulturursprung i gamla världen, ibland naturaliserad i Europa och Asien. Variabel ört, upp till meterhög, kal, blågrön och upprättväxande. Blad upp till 10 cm långa, stjätkomfattande. Blommor upp till ca 10 cm breda, bleklila, violetta, röda eller vita, mörk fläck på kronbladen nära basen, ibland fransade och/eller dubbla. Vit mjölk-saft. Gammal kulturväxt, medicinalväxt, frökryddväxt (vallmofrö till bröd) samt frökolvar som eterneller. **Giftig**, med mer än 25 alkaloider i hela växten utom i frö. Så grunt på friland i april-maj. Själv-sår sig lätt. Lättodlad på solig plats i väl-dränerad trädgårdsjord.

Papáver somníferum
opievallmo, lila med mörk mitt

Papáver somníferum
opievallmo, mörk lila

Papáver somníferum
vallmo, fylld rosa

Pastináca satíva
palsternacka

B V SV Asien, Europa (Sverige). Gammal kulturväxt, rotgrönsak och foderväxt. Kan sås in situ tidigt vår eller sen höst.

Pastináca satíva 'White Gem'
palsternacka

Pelargónium elongátum
gräddpelargon

P Örtartad vildpelargon. Först har den ett kompakt växtsätt, för att under blomningen istället få långa revor, påminner om yvig ljus murgröna, med små rostfärgade hästskomarkeringar på blanka blad. Själva bladen är klubbiga och vid beröring doftar de sött, kokosaktigt. Den får små cremefärgade till ljusst gula blommor. Storknäbbarna/fröställningarna efter blomningen är minst lika dekorativa som de små blommorna. Brukar räknas som ettårig, men ibland övervintrar den glatt ändå. Plantan har lång utvecklingstid och bör sås tidigt på året.

Pelargónium hortórum
pelargon bl färger

Rikblommande krukväxt. Flera nyanser av rött och rosa tillsammans med vitt. Sås jan-mars. Groningstid 5-15 dagar.

Petúnia x híbrida 'Old Fashioned Climbing Vine'
petunia

A Sommarblomma för rabatt, kruka eller blomsterlåda. Blommar maj till oktober med trumpetformade och väldoftande blommor. Blommorna är vita - lila och nyanser däremellan.

Peucedánium ostrúthium
mästerrot

P C S Europas fjälltrakter. Upp till 100 cm. Krydd-, medicinal- och veterinärväxt. Som ostkrydda. Mot aptitlöshet. Kuriosa.

Phaséolus coccíneus 'Sunset'
rosenböna

A Dekorativ, snabbväxande och lättodlad klättrare med laxrosa blommor. Perfekt i spaljé, pergola och liknande. Korta, smakrika, gröna bönor eller sparas till fullmogna svart och lilaspräckliga kokbönor, som plockas när skidan blivit brun och torkat. Kokas som vanligt efter blötläggning 2-4 m hög.

Phlómis russeliána
lejonsvans

P Nordöstra Turkiet. Perenn som blir 80-90 cm hög. Upprättväxande med äggrunda till hjärtlika, mellangröna och håriga blad. Gula blommor i juni-juli i flera våningar. Trivs i sol- halvskugga. Fjärilsväxt.

Phýsalis alkekéngi
japansk lykta (judekörs)

P 75 cm hög ört som blommar i juli - september med små vita blommor och bildar orange stora frukthölster. Användes förr som medicinalväxt mot bl a gallsten och gikt. Går fint att torka. Zon 6.

Phýsalis peruviána
kapkrusbär

A - P Peru, Chile. 50-150 cm hög ört som hos oss odlas som ettårig. Liknande kultur som tomat för de ätliga frukternas skull. I Colombia medicinalväxt som urindrivande och mot astma. Buskig växt som får orangegula, sylriga bär inneslutna i torra lyktliknande höljen. Sås febr-mars. Grotid 20-30 dagar.

Phýsalis pruinósa eller Phýsalis grísea
gyllenbär

A Ö USA. Ört som odlas ungefär som tomater i växthus eller på varm skyddad plats utomhus. Frostkänslig. Guldgula smakliga frukter.

Physostégia virginiána 'Alba'
drakmynta, vit

A - P S Canada, N C USA. Upprättväxande ört, ca 70 cm. Bladen mellangröna, ofta lansettlika och tandade. Blommorna vänder sig efter solen, men kan också flyttas av människohand som om det fanns gångjärn på blomman. Hårdig och lättodlad. Sås febr-april. Groningstid 10-30 dagar. Zon 6.

Phytolácca americána
kermesbär

P Upp till 2.5 m hög. Blommar i juli-augusti med vitrosa, 15 cm långa blomklasar. Bären dekorativa, svartlila och används för att färga vin och saft i röd nyans. Hela växten innehåller **irriterande** ämnen, speciellt i rot och frö.

Pilosélla aurantiáca
rödfibbla

P C Ö SÖ Europa. 30-50 cm hög ört med enstaka utlöpare. Orangeröda - blekröda blommor i juni - juli (- augusti). Kan etablera sig på mycket torra platser. Blir ibland trädgårdsrymling med förflugna frön. Självsår sig. Hårdig långt norrut. Denna solälskare uppskattas av fjärilar, humlor och bin.

Plantágo májor 'Rubrifolia'
rödblådigt groblad

P Europa, Asien, N Afrika. 15 - 30 cm. Basal bladrosett av brett äggrunda blad med grova bågböjda nerver. Gröna små blommor bildar ett långsmalt mångblommigt ax. Sol, för övrigt håller den till godo med vilken växtplats som helst, bara inte för fuktigt. En av våra mest lättodlade medicinalväxter.

Podophýllum hexándrum
indiskt fotblad

P N Pakistan, SV Kina. 60 cm hög ört med tjock, sakta krypande jordstam. Ljust rosa blommor i maj, före de upp till 25 cm breda bladen utvecklas. Omogen frukt är **giftig**. Mogen frukt är röd och saftig, 2-5 cm lång, ätlig, dock är fröna giftiga. Näringsrik jord i halvskugga. Värdefull medicinalväxt, **giftig**.

Polemónium careúleum
blågull/jacobs stege

P N C Europa, N C Asien, V Nordamerika. Blå blommor i juli - augusti. Självår sig måttligt i lämpliga miljöer. Härdig i hela landet. Har tidigare använts som medicinalväxt. Fröna tar 1-2 månader för att gro, behöver stratifieras. Så 1,5 cm djupt tidigt på våren eller på hösten.

Potentilla atosanguinea
blodfingerört

P Nepal. 20-40 cm hög ört med silvrigt färgade blad och djupt purpuröda blommor i juli - augusti. Färglick i släktet. Härdig, lättodlad på solig plats.

Prímula vérís
gullviva

P N Spanien, S Frankrike, N Asien, Iran. 10-30 cm hög ört. Blad äggrunda med tvär bas, skaftade, buckliga och håriga. Blommor gula, ofta med orange punkter runt pipen, april - maj, hängande i ensidig flockliknande samling överst på ogrenad stängel, oftast heterostyla (två olika blomtyper, långstiftade och kortstiftade). Doftar sött. Lundväxt. Trivs i vandrande skugga och kalkhaltig, näringsrik, inte alltför torr jord. **Giftig**, medicinalväxt. Sås jan-maj, sept-nov. Groningstid 1-3 mån.

Prúnus ceracífera
körsbärsplommon (kallas ibland mirabell men är ingen äkta mirabell, som är en plommonsart)

P Träd eller buske mellan 2 och 10 m hög. Rosa-vita blommor på bar kvist i mars-maj. Saftiga, söta och ätliga frukter, 2-3 cm stora. Ser ut som ett litet runt plommon och kan vara rött eller gult. Blötlägg fröna i hett vatten ett dygn. Stratifieras tre månader. Så inomhus i februari-april, täck med sand el. perlit. Grotid 6-12 månader. Trivs i sol och kalkhaltig, fuktighetshållande och väl-dränerad jord. Zon 4.

Psídium littorále var. lúcidum
gul smultranguava

P Brasilien. Städsegrön buske eller litet träd med ovala, 15 cm långa blad. Tropiskt träd som kräver ljus, god tillgång på vatten och värme hela året.

Púnica granátum
granatäpple

Främre Asien, infört till Medelhavsområdet. Odlad för prydnad och ätlig frukt. Tätt grenig, taggig buske eller litet träd. Glänsande gröna blad och stora, röda blommor maj - oktober. Frukten upp till 12 cm, klotrund, brungul - purpurröd, ätlig. Växer ofta i torr, stenig mark, ljuskrävande, frostkänslig. Fruktskalet har använts som adstringerande medel och mot hakmaskar, samt till garvning av läder. Får som krukväxt spåda blad och röda blommor. Lagg fröna i glasburk på bädd av lätt fuktad bomull. Gror efter 4-6 veckor. När rottråden tittar fram skall den planteras. Sätt fröet med roten neråt i 2 cm djupt hål i jorden, täck med jord. Placera varmt, ljus och soligt. Duscha inte alltför ofta, den trivs i ganska torr luft. Toppa plantan när den är ca 10 cm hög.

Pusckínia scilloídes
porslinshyacint

P Lökväxt som är ca 10 cm hög och blommar i april. Blommorna är vita eller blekt ljusblå och sitter i klasar. Förvildas lätt på solvarma stora gräsytor. Blir ofta långlivad där den trivs.

Pyracántha 'Orange Glow'
trädgårdseldtorn

P Buske 1-2 m hög för prydnad och snitt, vintergrön. Kan odlas som häck. Blommar med vita blommor i klasar på våren och på hösten dekorativa orange bär. Bären uppskattas av fåglar. Zon 2 ev 3.

Reséda lutéola ssp. lutéola
färgreseda, vau

B - P Syd- och Mellaneuropa. Kal ört, ca 1 m hög. Stjälken är upprätt, vanligen grenad upptill. Bladen långsmala, strödda och något vågiga i kanten. Blommar juli-augusti med små blekgula blommor i långa axlika klasar. Färgväxt, ylle, silke och bomull får en klargul, varaktig färg. Trivs i porös, helst kalkrik jord, på soliga platser.

Rósa dumális
nyponros

P Ganska stor rosenbuske, 1.5-3 m. Blommar i juni - juli. Vanlig i hagar, vägkanter, bryn och snår. Blötlägg fröna 1 dygn i ljummet vatten. Så 0,5 cm djupt i jord med perlite. Ställ i 16-23 °. (Vid höstsådd ute behöver man inte bekymra sig om temperaturen.) Grotid från några veckor till månader beroende på sort och årstid. Det tar flera år innan blomning.

Rósa mulligánii
mulliganros

P SV Kina, Yunnan. Kraftig, yvig buske, mörkt gröna något läderartade blad med röda stipler, i vårt klimat bladfallande. Med stöd klättrar 3-4 m. Vita blommor, 5 cm i gles klase, doftande. Små runda nypon, mognar sent. Ej rotskottbenägen. Sällsynt.

Rósa serafinii
sippros

Vildros funnen i södra Europa 1914. Höjd 1,5 m. Särege och ovanlig men odlingsvärd. Blommorna har svag doft, men bladen, mycket små, doftar som en katolsk kyrka med rökelse och stearin, med färska provencalska kryddor, såpa, trä och kåda. Små orangeröda nypon. Engångsblommig med rosa blommor. Zon 4.

Rudbeckia fulgida v. sullivantii 'Goldsturm'
strålrudbeckia

P Ö USA. 40-100 cm hög med orangegula blomkorgar i juli - oktober. Beståndsbildande, kryper med stoloner. Lättodlad i trädgårdsjord, gärna i full sol.

Rudbeckia laciniata var. hortensia
höstrudbeckia/guldboll

P Kanada, USA. Gammal trädgårdsväxt med klargula blommor. Växten kan bli 2 - 3 m hög och blommor i juli - september, gärna i full sol.

Rumex patiens
spenatskräppa, spenatsyra, vinterspenat, engelsk spenat, engelsk trädgårdssyra

P SÖ Europa - Iran, V Sibirien, N Afrika. 40-180 cm hög upprättväxande ört. Tidigare använd som medicinalväxt. Nu köksväxt, för att blad, använt som spenat, utvecklas tidigt om våren.

Rumex sanguineus
blodskräppa, rödådrad syra

P - A Kulturursprung. Odlas som ettårig. Upp till meterhög. Blad ofta purpurfärgade eller starkt röda. Problemfri. Normalsådd. Täck fröet med jord motsvarande dubbla fröet. Grottemperatur 18-20°.

Ruta graveolens
vinruta

P Iberiska halvön, S Frankrike, Apenninerna, Balkan - Krim. Städegrön ört eller halvbuske med blågröna glatta, 2-3 gånger flikiga blad och matt gula blommor, 30-50 cm hög och starkt aromatisk doft om den krossas. Fototoxisk (växtsaft på hud i solsken kan framkalla blåsor). **Giftig**, medicinalväxt. Odlas på väl-dränerad, mager mark, solig, skyddad plats eller krukdlas, utomhus sommartid, inomhus på sval, ljus plats.

Salvia officinalis 'Albiflora'
kryddsalvia, vitblommig

P Halvbuske ca 60 cm hög. Bladen är grågröna, luddiga, ovala, tydlig struktur, mycket aromatiska. Ljuslila till blå blommor under sommaren. Trivs i lätt, torr, kalkhaltig, väl-dränerad jord. Läkeväxt, te vid förkylning. Krydda, helst oblandad. Sades vara bra för hjärnan, vettet och minnet. Innehåller tujon.

Sambucus ébulus
Sommarfläder

P Odlas ofta som **A**. En **giftig** ört för prydnad har förr använts som medicinalväxt. Ca 1 m hög. Blommar i juni - juli med vita blommor i platta klasar. Frukterna är svarta stenfrukter. Hela växten är **giftig** och skiljer sig från vanlig fläder genom att den är örtartad. Vanlig fläder har vedartad stam och gulaktiga ståndarknappar.

Sambucus nigra
fläder

Europa - V Sibirien, Mindre Asien, N Afrika. Buske till träd, 3-7 m hög, med vita blommor i tillplattad kvastlik ställning i juni - juli. Svarta, välsmakande stenfrukter. Både blommor och bär användbara till vitaminrik saft. Medicinalväxt. Zon 5. Ej att förväxla med druvfläder *Sambucus racemosa*, som har röda bär och är giftig.

Sanguisorba minor
pimpinell

P V C S Europa - SV Asien, N Afrika, Kanarieöarna. 30 - 80 cm hög ört. Tätt blomax, nästan runt, 10 - 20 mm, med först gröna, sedan rödaktiga blommor i juni - juli. Oftast enkönade eller tvåkönade, då med hanblommor nederst och honblommor överst. Även hermafodita blommor kan finnas och då mellerst i axet. Trivs bra i soligt läge på kalkrik mineraljord. Förkultiveras inomhus i febr-mars eller på friland maj-sept. Fröna täcks med ett tunt lager perlit. Groningstid 10-20 dagar.

Sanguisorba officinalis
blodtopp

P V Europa, tempererade Asien, V Nordamerika. 60-100 cm hög upprättväxande ört. Parbladig, liknande rönn. Förvedad jordstam. Rödbruna blommor i täta ax, 1-3 cm, samkönad, insekts-pollinerad, juli - september. Bra prydnadsväxt på fuktig mark i sol och halvskugga. Medicinalväxt. Sås jan-maj, sept-nov. Groningstid 1-3 mån.

Saussurea maximowiczii

P NÖ Asien, Japan. Trivs i sol i humusrik, fuktig men väl-dränerad jord i trakter som har svala och fuktiga somrar. Vattnas väl under växtsäsong men skyddas från vinterblöta.

Scabiosa caucasica 'Perfection Blue'
höstvädd

P Kaukasien. Blir ca 70 cm hög. Grågröna lansettformade blad. Blå - violetta blommor i juli - september. Trivs i fullt soliga lägen och väl-dränerad, näringsrik, gärna kalkhaltig jord. Gillar inte fukt på vintern. Omtyckt av fjärilar och bin. Förr användes den som läkemedel mot skabb. Sås inomhus i mars - juli, grottid 7-12 dagar, täck med tunt lager grus eller perlit. Zon 5.

Scilla

blåstjärna

P Små vackra klockformade blå blommor som blommar tidigt på våren. Trivs bäst i fuktig och väl-dränerad jord.

Senécio jacobaea

stånds

B - P Europa. Meterhög rikblommig ört. Blommor gula, capitula 2 cm. Klipp av äldre blommor för att undvika fröspridning. Vackert bladverk även vintertid. Härdig.

Silphium perfoliatum

skålört

P Ö C Canada - SÖ USA. Imponerande, 1-2,5 m hög ört. Upp till 30 cm långa blad, sammanväxta, som därmed bildar en skål per par runt stammen. Gula blommor, 1,5-2,5 cm, i kvastlik samling. Först kommer en blomma på stammen som växer vidare, därefter två, sedan fyra osv, tills det är 16 högst upp. Lättodlad i sol eller halvskugga, i ganska tung näringsrik jord med god tillgång på vatten. Härdig långt norrut.

Sinápis álba

vitsenap

A Ö Medelhavsområdet till SV Asien. Stjälken är upprätt, upp till 80 cm hög. Bladen djupt parflikiga. Blommar med gula blommor juni - september. Krydd- och medicinalväxt, odlas även som oljeväxt. Kan användas till att bekämpa nematoder i odlingar. Direktsådd när jorden reder sig. Groningstid 5-15 dagar. Trivs i sol.

Solánum betáceum

trädtomat, tamarillo

Vildväxande okänd, troligen från Peru. Litet snabbväxande träd med kort livstid. Stora, hjärtlika, sammetslent ludna blad som inte doftar gott. Små, ljusrosa blommor. Äggrunda frukter, hängande, ofta två - tre tillsammans. De innehåller vinröd saft med bra färegenskaper. Ät inte det tunna skalet - det verkar laxerande och framkallar kräkning. Värmebehandlad frukt blir godare och kan ätas rå. Frostkänslig, men kan odlas utomhus sommartid. Se upp för bladlöss.

Solánum dulcamára

besksöta

P Europa - Ö Asien, N Indien, N Afrika. Slingrande halvbuske. Vacker växt med blållila "potatisblommor" i juni - augusti och röda bär. Trivs bäst i mycket näringsrik, något fuktig jord. **Mycket giftig.** Lär barnen detta, eller klipp bort blomklasarna innan de mognar, för att undvika förgiftning. De innehåller dock kräkmedel. Mycket härdig.

Solánum lycopérsicum 'Totem'

busktomat

A Körsbärstomat. Lågväxande och kraftig sort, passar bra för krukor och urnor. Röda tomater. Lättodlad och behöver inte tjuvas.

Solánum lycopérsicum 'Texas Wild Cherry'

tomat

A Högväxande men väldigt buskig, små söta röda tomater, produktiv, tidig och ger frukter fram till frosten kommer.

Solánum lycopérsicum 'Pugovka'

tomat

A Rysk sort som betyder "Knapp" i översättning, frukterna är som små knappar. Tidig och ger god röd frukt under lång tid.

Solánum lycopérsicum 'Glacier'

tomat

A Tidig, produktiv, högväxande röd körsbärstomat. Lite buskigt växtsätt, odlas på friland/växthus.

Solánum lycopérsicum 'Kinesisk vild'

tomat

A Tomat för friland/växthus, högväxande men väldigt buskig med körsbärgula frukter. Sötsur smak, små och runda blad, ger mängder tidigt och under lång tid tills frosten kommer.

Solánum melóngena 'Skorospelyi'

aubergine

A En tidig rysk sort, som växer lågt och kompakt. Utvecklingstiden är 112-139 dagar. Frukterna är mörkt lila, avlångt päronformade och sägs väga upp till 200 gram. Hos donatorn gav den frukt på friland i sydöstra Sverige, enligt påsen ska den ge frukt på friland ända upp i Sibirien.

Solánum pimpinellifólium

vinbärstomat

A Mycket små och goda gula tomater. Växer som på ett pärlband. Kan ge mycket god skörd. Kan ätas som godis. Förodas i februari - mars, passar varma växtlägen och växthus.

Solánum pimpinellifólium

vinbärstomat, röd

Solidágo virgaúrea

gullris (gullruta)

P Tempererade Eurasien. Upp till meterhög ört. Riklig mängd små gula blommor i juli - september. Sprider sig bara med frösådd. Inga speciella krav på jordmån och växtplats. Härdig i hela landet. Kan hybridisera med andra Solidágo-arter. Medicinalväxt. Torkade blad ger urindrivande te. Innehåller flavonol, glycosider och saponiner. Sås febr-sept. Groningstid 15-40 dagar.

Stáchys macrántha
praktbetonika

P Kaukasus, Sibirien. 40-80 cm hög ört med blå blommor juli - augusti. Hjärtliska, grovt naggade - tandade 5-7 cm breda blad. Fröna groor långsamt och oregelbundet. Så utomhus i skugga tidigt, gärna i januari (jan-mars) eller i sept-nov. Täck med 2-4 mm perlit eller grus. Groning sker på våren samma år eller året därpå, grotid 2-15 månader. Zon 8.

Stáchys macrántha
praktbetonika, rosalila

***Tagétes pátula* 'Linné'**
sammetstagetes

A (Mexico, Nicaragua). 60-70 cm hög. Grenar sig och blommor rikligt. Plantan blir omfångsrik till skillnad mot moderna sorter av arten. Blommor enkla, sammetsaktigt gulbruna. Denna ”sammetsblomma” odlade Linné på sin gård Hammarby och den finns i hans herbarium. Sedan 1920-talet har denna tagetes odlats i Linneträdgården, Uppsala.

***Tagétes pátula* 'Ground Control'**
gröngödslingstagetes

A 80 cm hög med lång blomtidsperiod, juni- oktober. Används som dekorativ jordförbättrare och tar bort upp till 95 % av de skadliga jordnematoderna. Förkultiveras inomhus i mars-april. Grotid 5-15 dagar. Groningstemperatur 20-25 °, ljus och svalt efter groningen. Utplanteras när frostrisken är över.

Tanacétum balsamíta
balsamblad

P Troligen kulturursprung i SV Asien. Höjd 1-1.5 m. Gammal småblommig, torpväxt, fin snittblomma i sommarbuketter. Mängder av små knapplika blomkorgar med oansenliga vita kantblommor och gula diskar i kvastlika blomsamlingar. Kryddig, balsamdoftande blad, används i potpurrier. Färska blad kan gnidas mot insektsbett, så minskas svullnad och sveda. Kan bli ett ogräs om den får näringsrik jord.

Tanacétum parthénium
matttram

P - A Ö SÖ Europa - SV Asien, Nordafrika. Odlas oftast som ettårig. 20-70 cm hög upprättväxande. Vita strålblommor runt gul disk i juli - september. Mångformig i kultur. Aromatisk medicinalväxt. Febernedsättande, även använd mot migrän. Torkade blommor användes till te. Så ute vid 10° jordtemperatur.

Tanacétum parthénium
matttram fylld

Tanacétum vulgáre
renfana, slätbladig

P Europa, tempererade delar av Asien. 30-140 cm. Gula diskblommor och saknar strålblommor, juli - september. Vackert inskuret bladverk. Gammal medicin-, krydd- och doftväxt. Kräver sol, torr, sandig, humusrik jord. Hårdig upp till fjälltrakterna. Fördolas inomhus i febr-mars eller på friland maj-sept. Fröna täcks med ett tunt lager perlit. Groningstid 1-3 månader. Zon 8.

Telékia speciósa
strålöga

P C SÖ Europa, Kaukasus, SV Asien. Kraftig ört, 1-1,5 m hög. Bladen stora, hjärtlika, i kanterna djupt sågade. Stora, djupt orangegula blomkorgar i juli - aug. Ej nogräknad på växtplats och jordmån. Vårsådd utomhus.

***Tragopógon porrifólius* 'Gammal Gotländsk'**

äkta haverrot, haverrot

B - P Medelhavsområdet. 40-80 cm hög ört med gula blommor andra året. Blomkorgarna öppna under morgon och förmiddag vid solsken. Roten användbar grönsak. Bladen är goda i sallader.

Trifólium incarnátum
blodklöver

A - B V S Europa. 20 - 40 cm hög stjälk, upprätt, mjukhårig. Blodröda blommor i juni - augusti. Gröngödslingsväxt.

Trigonélla caerúlea ssp. caerúlea
blåvåppling

A Troligen kulturursprung i SÖ Europa. Närbesläktad med bockhornsklöver och kumarindoftande. 30-60 cm hög, vackert blåa blommor i juli - augusti. I Schweiz används växten till ostkrydda. Odlas även som foderväxt.

Úlmus glábra
skogsalm

Europa, Kaukasus, Turkiet - N Iran. Lövfällande träd, 15 - 25 m högt eller högre. Blad tvåsidigt riktade, med dubbelsågad kant, sandpappersaktigt sträva och med skev bas. Unga blad tätt håriga. Vindpollinerade rödvioletta blommor, tvåkönade, kortskaftade i huvudlika samlingar i april-maj, på bar kvist. Dubbelvingad frukt, nästan cirkelrund för vindspridning och bildas oftast i riklig mängd, men med låg grobarhet. Kräver god jord. Hårdig upp till zon 5. Överallt kan den smittas av almsjukan. Almens framtid kan räddas genom att spara immuna träd för förökning.

Urtica dioica
brännässla

P Tempererade Eurasien (Sverige), N Afrika. 50 - 150 cm hög med ogrenade stjälkar. Får gröna blommor i juli - augusti. Används som grönsak, fiber- och medicinalväxt. Tillhör de näringsrikaste och nyttigaste växterna. Bl a rik på A - C vitamin, järn, kalium, kalcium mm.

Veratrum nigrum
svart nysrot

P S Europa, Asien, Sibirien. Upp till 1,5 m. Purpursvarta blommor.

Verbascum chaixii
franskt kungsljus, vitt och gult

P ibland kortlivad. SC Europa, V - NÖ Spanien, norrut till S Polen, C Ryssland. 50 - 150 cm hög. Blommor i juli - augusti. Soligt.

Verbena hastata
blåverbena

A Nordamerika. Upp till 1,5 m hög ört, grenad eller ogrenad. Rikligt med små blå blommor. Bör förkultiveras inomhus före utplantering. Sås jan-mars, sept-nov. Groningstid 1-10 mån.

Veronicastrum virginicum
kransveronika, rosa lila

P C Ö Nordamerika. Närmare 2 meter hög upprättväxande ört med 4-7 blad i krans. Blåaktiga eller vita blommor i juli - september. Sol - halvskugga, snarare fuktig än torr växtplats.

Viburnum carlesii
luktolvon

P Buske 1-1.5 m hög med starkt doftande vita blomklasar i maj. Bladen är mörkgröna, runda och håriga. Härdig till och med zon 5.

Förkortningar och termer i listan:

A.: årlig, växten lever bara under en växtsäsong och hinner normalt blomma och sätta frö

Ariel: fruktkött, ofta vackert färgat

B.: bienn, växten bildar bladrosett första växtsäsongen, övervintrar och bildar blommor och frö andra året, varefter plantan dör

Bulbiller: små lökar som utvecklas bland blommor eller i bladveck

Dioik: beteckningen för tvåbyggare

Elaiosom: Fettkropp på ett frö, som sitter utanpå fröet och gör att myror lockas att bära fröet till stacken. När fett sedan lossas slängs fröet iväg. (Myrmekokori, myrspridning av frön.)

Hapaxant: en växt som vegeterar två el flera år innan den blommor och fruktifierar

In situ (latin): på växtplatsen

Invasiv: sprider sig alltför mycket om den inte hejdas

Mutation: genetisk förändring av växtens utseende eller egenskaper

P.: perenn, ört som kan leva, blomma och sätta frö under flera år, minst tre

Proveniens: ursprung, härkomst (klimatområde)

Konsulterad litteratur

Är du intresserad av vilken litteratur vi använt under arbetet med Frölistan?

Gå in på vår webbsida www.ortasallskapet.se

Under fliken ”Frölistan” hittar du listan med konsulterad litteratur.

Har du inte möjlighet att använda dator så kontakta Lisbeth Flising 070-771 11 41, så skickar hon en litteraturlista till dig.

www.ortasallskapet.se